

DZIENNIK USTAW

POLSKIEJ RZECZYPOSPOLITEJ LUDOWEJ

Warszawa, dnia 29 kwietnia 1958 r.

Nr 23

TRESC:

Poz.:

OBWIESZCZENIA:

97 —	Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 18 kwietnia 1958 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu dekretu z dnia 25 czerwca 1954 r. o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin	357
98 —	Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 18 kwietnia 1958 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu dekretu z dnia 14 sierpnia 1954 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin	370
99 —	Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 18 kwietnia 1958 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy z dnia 28 maja 1957 r. o zaopatrzeniu emerytalnym górników i ich rodzin	377

97

OBWIESZCZENIE MINISTRA PRACY I OPIEKI SPOŁECZNEJ

z dnia 18 kwietnia 1958 r.

w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu dekretu z dnia 25 czerwca 1954 r. o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

1. Na podstawie art. 9 ustawy z dnia 28 marca 1958 r. o zmianie przepisów o rentach i zaopatrzeniach (Dz. U. Nr 21, poz. 93) ogłasza się w załączniku do niniejszego obwieszczenia jednolity tekst dekretu z dnia 25 czerwca 1954 r. o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. z 1956 r. Nr 43, poz. 200) z uwzględnieniem zmian wprowadzonych ustawą z dnia 13 grudnia 1957 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i nadterminowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 1958 r. Nr 2, poz. 6) oraz ustawą z dnia 28 marca 1958 r. o zmianie przepisów o rentach i zaopatrzeniach.

2. Jednolity tekst nie obejmuje przepisów dotyczących powszechnego zaopatrzenia emerytalnego pracowników i ich rodzin, zawartych w art. 2 ust. 1 oraz w art. 6—8 ustawy z dnia 28 marca 1958 r. o zmianie przepisów o rentach i zaopatrzeniach w brzmieniu:

„Art. 2. 1. Tracą moc:

- 1) dekret z dnia 13 listopada 1945 r. o zaopatrzeniu ofiar wrogów demokratycznego ustroju Polski (Dz. U. z 1956 r. Nr 59, poz. 287),
- 2) art. 37—41 dekretu z dnia 27 lipca 1955 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszów organów bezpieczeństwa publicznego oraz ich rodzin (Dz. U. Nr 31, poz. 184),
- 3) art. 37—41 dekretu z dnia 9 listopada 1955 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszów Milicji Obywatelskiej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. Nr 43, poz. 273),
- 4) art. 2—5 ustawy z dnia 11 września 1956 r. o zmianie przepisów dekretu o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 43, poz. 199),
- 5) dekret z dnia 19 stycznia 1957 r. o świadczeniach emerytalnych dla robotników zatrudnionych w zespołach formujących szkło (Dz. U. Nr 10, poz. 41 i Nr 35, poz. 149).

Art. 6. 1. Rencistom uprawnionym w dniu 1 lipca 1958 r. do rent starczych na podstawie dekretu z dnia 25 czerwca 1954 r. o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. z 1956 r. Nr 43, poz. 200 i z 1958 r. Nr 2, poz. 6) lub ustawy z dnia 28 maja 1957 r. o zaopatrzeniu emerytalnym górników i ich rodzin (Dz. U. Nr 32, poz. 139) ustala się ponownie na ich wniosek wysokość

renty, przyjmując za podstawę wymiaru tych rent przeciętne zarobki zwiększone o kwotę renty miesięcznej, należnej za czerwiec 1958 r., jeżeli renciści ci:

- 1) byli zatrudnieni w dniu 30 czerwca 1958 r. i zatrudnienie to ustanie do dnia 31 grudnia 1958 r.,
- 2) ich przeciętne zarobki są niższe niż 1.000 zł miesięcznie.

2. Za przeciętne zarobki, o których mowa w ust. 1, uważa się przeciętne miesięczne zarobki z ostatnich 3 miesięcy zatrudnienia przed jego ustaniem.

3. Jeżeli przeciętne zarobki wraz z kwotą renty przekraczają 1.000 zł, przyjmuje się za podstawę wymiaru rent 1.000 zł.

4. Przepisy ust. 1—3 mają odpowiednie zastosowanie do rencistów zaliczonych do I lub II grupy inwalidów, uprawnionych w dniu 1 lipca 1958 r. do rent inwalidzkich na podstawie przepisów wymienionych w ust. 1 albo na podstawie przepisów dekretu z dnia 14 sierpnia 1954 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 1956 r. Nr 59, poz. 286).

5. Renciści, którym przyznano renty obliczone w myśl ust. 1—4, tracą na stałe prawo do renty w ten sposób obliczonej, jeżeli podejmą na nowo zatrudnienie z zarobkiem przekraczającym najniższą podstawę wymiaru renty.

Art. 7. 1. Przewidziane w niniejszej ustawie podwyższenie, obniżenie lub zawieszenie świadczeń rentowych następuje z urzędu od najbliższego terminu płatności, przypadającego po dniu 1 lipca 1958 r.

2. Jeżeli przyznanie lub podwyższenie świadczenia w myśl przepisów niniejszej ustawy uzależnione jest od zgłoszenia wniosku przez zainteresowanego, świadczenie wypłaca się od dnia powstania prawa, jednak za okres nie dłuższy niż za trzy miesiące wstecz od dnia złożenia wniosku, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej i jednak nie wcześniej niż od dnia 1 lipca 1958 r.

3. Sprawy osób, którym na podstawie przepisów obowiązujących w dniu 30 czerwca 1958 r. odmówiono renty, a które przy zastosowaniu niniejszej ustawy miałyby do niej prawo, podlegają ponownemu rozpatrzeniu na wniosek zainteresowanego.

4. Do wniosków o renty zgłoszonych przed dniem 1 lipca 1958 r. stosuje się przepisy obowiązujące przed tą datą,

a do wniosków zgłoszonych po dniu 30 czerwca 1958 r. stosuje się te przepisy w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, z tym że świadczenia za okres sprzed 1 lipca 1958 r. przysługują zgodnie z przepisami obowiązującymi przed tą datą.

Art. 8. Dla spraw przekazanych prezydium rad narodowych przepisami: dekretu z dnia 25 czerwca 1954 r. o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. z 1956 r. Nr 43, poz. 200 i z 1958 r. Nr 2, poz. 6), dekretu z dnia 14 sierpnia 1954 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 1956 r. Nr 59, poz. 286 i z 1958 r. Nr 2, poz. 6) oraz ustawy z dnia 28 maja 1957 r. o zaopatrzeniu emerytalnym górników i ich rodzin (Dz. U. Nr 32, poz. 139), w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, właściwe są organy administracji rent i pomocy społecznej rad narodowych."

3. Powołane w art. 90 ust. 1 pkt 1 jednolitego tekstu przepisy art. 92, 93 i 96 oznaczają przepisy zawarte pod tą numeracją w dekrecie z dnia 25 czerwca 1954 r. o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. z 1956 r. Nr 43, poz. 200). Powołane art. 92 i 96 obowiązują do dnia 30 czerwca 1958 r., powołany zaś art. 93 oznaczony jest w jednolitym tekście jako art. 104.

Brzmienie powołanych art. 92 i 96 jest następujące:

„Art. 92. 1. Świadczenia o charakterze rentowym z tytułu pracy, wypłacane dotychczas przez uspołecznione zakłady pracy na podstawie przepisów prawnych lub wskutek przejęcia zakładów pracy na własność lub pod zarząd Państwa, przejmuje prezydium właściwej rady narodowej do wypłaty niezależnie od innych świadczeń.

2. Uchyła się moc prawną tytułów do świadczeń, określonych w ust. 1, jeżeli prawo do tych świadczeń nie powstało przed dniem wejścia w życie niniejszego dekretu.

3. Przepis ust. 2 nie narusza mocy wyroków sądowych.

Art. 96. Świadczenia emerytalne przyznane na podstawie wniosków zgłoszonych przed dniem wejścia w życie dekretu b. pracownikom b. Polskiego Monopolu Loteryjnego i b. Polskiego Monopolu Solnego lub członkom ich rodzin na podstawie rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 3 kwietnia 1935 r. o stosunku służbowym, uposażeniu i zaopatrzeniu emerytalnym pracowników Polskiego Monopolu Tytoniowego, Polskiego Monopolu Spirytusowego, Polskiego Monopolu Solnego i Polskiego Monopolu Loteryjnego (Dz. U. Nr 31, poz. 228 z późniejszymi zmianami) — wypłaca prezydium właściwej rady narodowej."

4. Jednolity tekst nie obejmuje:

- 1) art. 106 dekretu z dnia 25 czerwca 1954 r. o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 30, poz. 116) w brzmieniu: „Art. 106. Dekret wchodzi w życie z dniem 1 lipca 1954 r. z tym zastrzeżeniem, że przepisy art. 80 ust. 3 wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1955 r., a art. 80 ust. 4 — z dniem 1 października 1954 r.”,
- 2) art. 7 ustawy z dnia 11 września 1956 r. o zmianie przepisów dekretu o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 43, poz. 199) w brzmieniu: „Art. 7. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą od dnia 1 lipca 1956 r.”,
- 3) art. 10 ustawy z dnia 28 marca 1958 r. o zmianie przepisów o rentach i zaopatrzeniach (Dz. U. Nr 21, poz. 93) w brzmieniu: „Art. 10. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 lipca 1958 r.”

Minister Pracy i Opieki Społecznej: w z. A. Firganek

Załącznik do obwieszczenia Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 18 kwietnia 1958 r. (poz. 97)

DEKRET

z dnia 25 czerwca 1954 r.

o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

Rozdział I.

Przepisy ogólne.

Art. 1. 1. Powszechne zaopatrzenie emerytalne stanowi system obowiązkowego zabezpieczenia pracowników i ich rodzin.

2. Powszechne zaopatrzenie emerytalne jest realizowane z funduszy państwowych, tworzonych ze składek opłacanych przez zakłady pracy, bez jakichkolwiek potrąceń z wynagrodzenia pracowników.

Art. 2. Powszechne zaopatrzenie emerytalne zapewnia świadczenia:

- 1) pracownikom — na starość lub w razie inwalidztwa,
- 2) rodzinom pracowników i rencistów — w razie utraty żywiciela.

Art. 3. 1. Powszechne zaopatrzenie emerytalne obejmuje:

A. Świadczenia pieniężne:

- 1) rentę starczą,
- 2) rentę inwalidzką,
- 3) rentę rodzinną,
- 4) dodatki do rent,
- 5) zasiłek pogrzebowy.

B. Świadczenia w naturze:

- 6) pomoc leczniczą i położniczą,
- 7) protezowanie,
- 8) przysposobienie zawodowe,
- 9) umieszczenie w domu rencistów.

2. Prawo do świadczeń ustala i świadczenia pieniężne wypłaca prezydium właściwej rady narodowej.

3. Minister Pracy i Opieki Społecznej określa w drodze rozporządzenia organy właściwe do ustalania prawa i wypłacania świadczeń pieniężnych w związku z zatrudnieniem za granicą.

4. Rada Ministrów może w drodze rozporządzenia nałożyć na zakłady pracy obowiązek wypłacania zatrudnionym rencistom świadczeń rentowych określając jednocześnie szczegółowe zasady i tryb postępowania w tych sprawach.

Art. 4. 1. Pracownikami w rozumieniu dekretu są:

- 1) pracownicy fizyczni i umysłowi zatrudnieni na podstawie umowy o pracę lub mianowania,
 - 2) osoby, które pełnią funkcję z wyboru, jeżeli z tego tytułu otrzymują wynagrodzenie stanowiące główne źródło ich utrzymania.
2. Za pracowników uważa się również:
- 1) osoby uczęszczające do szkół przysposobienia zawodowego,
 - 2) osoby uczęszczające do szkół partyjnych i szkół związków zawodowych pod warunkiem bezpośredniego uprzedniego zatrudnienia,
 - 3) osoby wykonujące pracę w zakładach pracy w związku z nauką zawodu.

3. Minister Pracy i Opieki Społecznej określa w drodze rozporządzenia, którzy chałupnicy są pracownikami w rozumieniu dekretu.

Art. 5. 1. Nie są pracownikami w rozumieniu dekretu cudzoziemcy, zatrudnieni w przedstawicielstwach i misjach państw obcych albo w międzynarodowych instytucjach lub komisjach.

2. Zatrudnieni w nie uspołecznionym zakładzie pracy małżonek oraz najbliżsi krewni i powinowaci osoby, na której rachunek zakład jest prowadzony, korzystają tylko ze świadczeń, przewidzianych w dekrete z tytułu wypadku lub choroby zawodowej; o ile:

- a) umowa o pracę lub umowa o naukę zawodu została zawarta w formie aktu notarialnego i
- b) nie mieszkają wspólnie z osobą, na rachunek której zakład jest prowadzony.

3. Najbliższymi krewnymi i powinowatymi w rozumieniu ust. 2 są: dzieci własne i przysposobione, pasierbowie, rodzice, ojczym, macocha, wnuki, dziadkowie, rodzeństwo, teściowie, zięciowie i synowe.

Art. 6. Zaopatrzenia oficerów, podoficerów i szeregowców Sił Zbrojnych, jak również funkcjonariuszów organów bezpieczeństwa publicznego, Milicji Obywatelskiej i Straży Więziennej oraz ich rodzin, niektórych grup pracowników kolejowych oraz pracowników zatrudnionych w górnictwie, regulują osobne przepisy.

Art. 7. 1. Za okresy zatrudnienia uważa się okresy pracy wykonywanej na obszarze Państwa Polskiego, jeżeli pracownikowi przysługuje za nie wynagrodzenie. Za okresy zatrudnienia uważa się również okresy nauki osób wymienionych w art. 4 ust. 2 pkt 1, 2 i 3 oraz okresy pobierania zasiłków z ubezpieczenia społecznego z powodu choroby lub macierzyństwa, a ponadto okresy służby wojskowej zawodowej i nadterminowej pełnionej w Wojsku Polskim po dniu 1 listopada 1918 r. oraz okresy pełnienia mandatu posła na Sejm Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

2. Do okresów zatrudnienia wymaganych do uzyskania renty starczej lub inwalidzkiej z tytułu inwalidztwa powstałego z innych przyczyn niż wypadek w zatrudnieniu lub choroba zawodowa nie zalicza się okresów zatrudnienia wykonywanego w wymiarze godzin niższym niż połowa obowiązującego w danym zawodzie wymiaru czasu pracy, z tym że w razie wykonywania kilku zatrudnień, bierze się pod uwagę łączny czas pracy tych zatrudnień.

3. Okresy zatrudnienia obywateli polskich za granicą po Wyzwoleniu w polskich przedstawicielstwach i misjach oraz delegowanych do międzynarodowych instytucji lub komisji uważa się za zatrudnienie na obszarze Państwa Polskiego.

4. Okresy zatrudnienia obywateli polskich za granicą, nie wymienionego w ust. 3, uważa się za zatrudnienie na obszarze Państwa Polskiego pod warunkiem, że okres zatrudnienia w Polsce Ludowej po Wyzwoleniu wynosił co najmniej 5 lat. Warunek ten nie jest wymagany od osób, które były zatrudnione na obszarze Związku Socjalistycznych Republik Rad.

5. Minister Pracy i Opieki Społecznej ustala w drodze rozporządzenia, jakie okresy zatrudnienia uważa się za okresy zatrudnienia na obszarze Państwa Polskiego, zasady udzielania świadczeń z tytułu okresów zatrudnienia za granicą oraz inne przypadki, w których warunek 5 lat zatrudnienia w Polsce po Wyzwoleniu nie jest wymagany.

Art. 8. 1. Do okresów zatrudnienia wymaganych do uzyskania renty (art. 29 i 38) zalicza się okresy:

- 1) nauki w szkole, do której pracownik został skierowany przez zakład pracy,
- 2) nauki w szkołach wyższych, jeżeli pracownik był zatrudniony bezpośrednio przed wstąpieniem do szkoły,
- 3) aspirantury naukowej, pod warunkiem uprzedniego zatrudnienia,

- 4) służby w Wojsku Polskim po dniu 1 listopada 1918 r. i służby w oddziałach powstańczych w powstaniach śląskich w latach 1919—1921,
- 5) służby w polskich formacjach wojskowych za granicą w czasie od dnia 1 września 1939 r. do dnia 13 lutego 1946 r.,
- 6) służby w oddziałach, które prowadziły walkę z hitlerowskim okupantem,
- 7) służby pełnionej w Armii Związku Socjalistycznych Republik Rad przez osoby, które posiadają obywatelstwo polskie,
- 8) służby pełnionej w armiach sojuszniczych w okresie wojny 1939—1945,
- 9) pobytu w niewoli w czasie od dnia 1 września 1939 r. do dnia 9 maja 1945 r.,
- 10) pobytu w niemieckich obozach koncentracyjnych i w obozach pracy przymusowej w czasie od dnia 1 września 1939 r. do dnia 9 maja 1945 r.,
- 11) działalności rewolucyjnej,
- 12) pobytu w więzieniach i w obozach odosobnienia za działalność rewolucyjną,
- 13) służby w wojskowych oddziałach ludowych w czasie wojny domowej w Hiszpanii,
- 14) bezrobocia przed Wyzwoleniem, udowodnionego dokumentami,
- 15) tajnego nauczania wykonywanego w czasie okupacji przez pracowników nauki i innych dydaktycznych pracowników szkół wyższych oraz przez nauczycieli, stwierdzonego zaświadczeniem właściwego organu administracji państwowej.

2. Okresy wymienione w ust. 1 nie podlegają zaliczeniu, jeżeli ten sam okres został uwzględniony z tytułu zatrudnienia.

3. Okresy wymienione w ust. 1 pkt 8—10 zalicza się do okresów zatrudnienia wymaganych do uzyskania renty, jeżeli pracownik bezpośrednio przed tymi okresami lub do dnia 1 września 1939 r. był zatrudniony i posiada co najmniej pięcioletni okres zatrudnienia po Wyzwoleniu.

4. Minister Pracy i Opieki Społecznej ustala w drodze rozporządzenia zasady i tryb zaliczania do okresów zatrudnienia okresów wymienionych w ust. 1 pkt 6 oraz 11—13.

5. Do okresów zatrudnienia wymaganych do uzyskania renty mogą być zaliczone obywatelom polskim również okresy służby z poboru w charakterze szeregowca lub niezawodowego podoficera w innych formacjach wojskowych niż wymienione w ust. 1. Minister Pracy i Opieki Społecznej ustala w drodze rozporządzenia zasady i tryb zaliczania tych okresów.

Art. 9. 1. Ustala się dwie kategorie zatrudnienia pracowników:

- 1) I kategorię — obejmującą pracowników zatrudnionych pod ziemią, na statkach morskich w żegludzie międzynarodowej i na statkach żeglugi powietrznej, nauczycieli podlegających przepisom ustawy z dnia 27 kwietnia 1956 r. o prawach i obowiązkach nauczycieli (Dz. U. Nr 12, poz. 63) oraz pracowników zatrudnionych w warunkach szkodliwych dla zdrowia,
- 2) II kategorię — obejmującą wszystkich pozostałych pracowników.

2. Rada Ministrów określa w drodze rozporządzenia rodzaje prac objętych I kategorią oraz warunki zaliczania pracowników do I kategorii zatrudnienia.

Art. 10. 1. Podstawę wymiaru renty stanowi przeciętny miesięczny zarobek:

- 1) z ostatnich 12 miesięcy zatrudnienia albo
- 2) z kolejnych 2 lat zatrudnienia dowolnie wybranych przez zainteresowanego z okresu ostatnich 10 lat zatrudnienia przed zgłoszeniem wniosku o rentę.

2. Zainteresowany może wystąpić nie później niż w ciągu roku od daty wydania pierwszej decyzji przyznającej rentę o zmianę podstawy wymiaru renty.

3. Za zarobek uważa się całkowity bez jakichkolwiek potrąceń zarobek w gotówce i w naturze, przysługujący pracownikowi z tytułu zatrudnienia, z wszelkimi dodatkami wpływającymi trwale na jego wysokość.

4. Dla osób wymienionych w art. 4 ust. 2 pkt 1 i 2 za podstawę wymiaru renty przyjmuje się zarobki z okresu zatrudnienia przed skierowaniem do szkoły liczone zgodnie z przepisem ust. 1.

5. Minister Pracy i Opieki Społecznej wyda w drodze rozporządzenia szczegółowe przepisy w sprawie obliczania podstawy wymiaru renty, ustalając jednocześnie najniższą podstawę wymiaru renty w kwocie co najmniej 500 zł. Rozporządzenie to określi również sposób ustalania podstawy wymiaru renty w przypadkach, gdy zainteresowany nie udowodni zarobku, o którym mowa w ust. 1.

Art. 11. 1. Za nieprzerwany okres zatrudnienia uważa się okres zatrudnienia pracownika po Wyzwoleniu bez przerwy w ostatnim zakładzie pracy przed powstaniem prawa do renty.

2. Okres zatrudnienia w ostatnim zakładzie pracy uważa się za nieprzerwany, jeżeli pracownik przerwał zatrudnienie w tym zakładzie pracy z powodu:

- 1) służby wojskowej,
- 2) nauki w szkołach określonych w art. 4 ust. 2 pkt 1 i 2 i art. 8 ust. 1 pkt 1,
- 3) odbywania aspirantury naukowej,
- 4) zatrudnienia w innym zakładzie pracy na podstawie wyboru,
- 5) niezdolności do pracy, w czasie której służyło mu prawo do zasiłku z ubezpieczenia społecznego z tytułu choroby lub macierzyństwa,
- 6) inwalidztwa

i powrócił do zatrudnienia w tym zakładzie pracy najpóźniej w ciągu 3 miesięcy od ustania wymienionych przyczyn.

3. Okres zatrudnienia uważa się za nieprzerwany, jeżeli pracownik zmienił zakład pracy z powodu:

- 1) służby wojskowej,
- 2) nauki w szkołach określonych w art. 4 ust. 2 pkt 1 i 2 i art. 8 ust. 1 pkt 1,
- 3) odbywania aspirantury naukowej,
- 4) niezdolności do pracy, w czasie której służyło mu prawo do zasiłku z ubezpieczenia społecznego z tytułu choroby lub macierzyństwa,
- 5) inwalidztwa

i podjął ponowne zatrudnienie w innym zakładzie pracy najpóźniej w ciągu 3 miesięcy od ustania wymienionych przyczyn, jeżeli poprzedni zakład pracy odmówił przyjęcia go do pracy.

4. Okres zatrudnienia uważa się również za nieprzerwany, jeżeli pracownik zmienił zakład pracy z powodu:

- 1) przeniesienia służbowego lub innego zarządzenia,
- 2) przeniesienia służbowego małżonka do innej miejscowości,
- 3) objęcia zatrudnienia na podstawie wyboru,
- 4) redukcji etatów,
- 5) likwidacji zakładu pracy,
- 6) zakończenia robót

i przerwa w zatrudnieniu z wymienionych przyczyn nie przekraczała 3 miesięcy.

Art. 12. 1. Inwalidą w rozumieniu dekretu jest osoba, która z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu jest całkowicie lub częściowo niezdolna do wykonywania zatrudnienia.

2. W zależności od stopnia niezdolności do wykonywania zatrudnienia zalicza się inwalidę do jednej z trzech grup:

- 1) do III grupy inwalidów zalicza się osoby częściowo niezdolne do wykonywania zatrudnienia, tj. osoby, które są zdolne do wykonywania dotychczasowego zatrudnienia przy znacznym ograniczeniu zakresu czynności lub wydajności pracy bądź przy stworzeniu im szczególnych warunków pracy, albo które będąc całkowicie niezdolne do wykonywania dotychczasowego zatrudnienia są jednak zdolne do wykonywania zatrudnienia niżej kwalifikowanego,
- 2) do II grupy inwalidów zalicza się osoby, które są niezdolne do wykonywania jakiegokolwiek zatrudnienia,
- 3) do I grupy inwalidów zalicza się osoby niezdolne do wykonywania jakiegokolwiek zatrudnienia, które ponadto wymagają stałej opieki innej osoby.

3. Minister Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrami Obrony Narodowej i Zdrowia określi w drodze rozporządzenia szczegółowe zasady wykonania przepisów ust. 1 i 2 oraz ustali szczególne przypadki, w których osoby częściowo niezdolne do wykonywania zatrudnienia mogą być ze względu na szczególny rodzaj ich kalectwa lub schorzenia zaliczone do II lub I grupy inwalidów. Rozporządzenie to określi również zasady zaliczania do grup inwalidów pracowników nie posiadających kwalifikacji oraz osób nie będących pracownikami.

Art. 13. 1. Stwierdzanie utraty zdolności do wykonywania zatrudnienia, określanie grupy inwalidów, do której dana osoba ma być zaliczona, ustalanie daty powstania inwalidztwa, związku przyczynowego inwalidztwa lub śmierci z wypadkiem w zatrudnieniu albo chorobą zawodową oraz ustalanie wskazań dotyczących leczenia, przeszkolenia zawodowego i zatrudnienia należy do komisji lekarskich do spraw inwalidztwa i zatrudnienia, zwanych dalej „komisjami lekarskimi”.

2. Komisja lekarska ustala datę powstania inwalidztwa w przypadkach, gdy od tego zależy stwierdzenie prawa do renty. Za datę powstania inwalidztwa przyjmuje się datę ustaloną przez komisję lekarską. Jeżeli komisja lekarska nie mogąc ustalić daty powstania inwalidztwa ustaliła okres czasu, w którym inwalidztwo powstało, za datę powstania inwalidztwa przyjmuje się datę końcową tego okresu. Jeżeli komisja lekarska nie mogła ustalić ani daty, ani okresu powstania inwalidztwa, za datę powstania inwalidztwa przyjmuje się datę zgłoszenia wniosku o rentę lub datę wcześniejszego orzeczenia komisji lekarskiej.

3. Ustrój, zakres działania komisji lekarskich, tryb odwoławczy oraz sposób i zakres sprawowania nadzoru nad działalnością tych komisji określi Rada Ministrów w drodze rozporządzenia.

4. Ministrowie Pracy i Opieki Społecznej oraz Zdrowia określą w drodze rozporządzenia organizację komisji lekarskich, szczegółowe ich zadania, skład i tryb postępowania, tryb kierowania na badanie przez te komisje oraz sposób powoływania i zasady wynagradzania członków komisji lekarskich i lekarzy działających w zakresie orzecznictwa lekarskiego.

5. Minister Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Zdrowia może w drodze rozporządzenia powierzyć komisjom lekarskim wykonywanie zadań wymienionych w ust. 1 również w stosunku do osób nie będących pracownikami i osób nie ubiegających się o zaopatrzenie rentowe oraz ustalić tryb postępowania w tych sprawach.

Art. 14. 1. Prawo do świadczeń określonych dekretem powstaje z dniem spełnienia się wszystkich warunków wymaganych przez dekret do uzyskania tego prawa, jednakże prawo do renty inwalidzkiej powstaje z dniem ustania prawa do zasiłku chorobowego, a jeżeli pracownik w okresie

czasowej niezdolności do pracy pobierał wynagrodzenie, prawo do renty inwalidzkiej powstaje z dniem ustania czasowej niezdolności do pracy.

2. Renty i dodatki określone w dekreście wypłaca się od dnia powstania prawa do tych świadczeń, jednakże za okres nie dłuższy niż 3 miesiące wstecz od dnia zgłoszenia wniosku.

3. Świadczenia rentowe, których wypłata ustala z przyczyn niezależnych od organu wypłacającego świadczenia, wznawia się od dnia ustania wypłaty, jednak za okres nie dłuższy niż 6 miesięcy wstecz od dnia zgłoszenia wniosku o wznowienie wypłaty.

Art. 15. 1. W razie zbiegu u jednej osoby prawa do dwóch lub więcej rent, przewidzianych niniejszym dekretem, przysługuje tylko jedna renta, a mianowicie wyższa lub wybrana przez zainteresowanego.

2. W razie zbiegu u jednej osoby prawa do renty przysługującej na podstawie niniejszego dekretu z prawem do innego świadczenia o charakterze rentowym wypłaca się również tylko jedno świadczenie, a mianowicie wyższe lub wybrane przez zainteresowanego. Ograniczenie powyższe nie dotyczy prawa do wynagrodzenia szkód wywołanych chorobą, niezdolnością do pracy oraz śmiercią.

3. Minister Pracy i Opieki Społecznej określa w drodze rozporządzenia zasady, które należy stosować w razie zbiegu u jednej osoby prawa do świadczeń na podstawie niniejszego dekretu z prawem do świadczeń z instytucji zagranicznych.

Art. 16. Prawa do świadczeń przewidzianych w dekreście nie nabywa, a nabyte traci osoba, która wywołała przestępstwem umyślnym okoliczności, uzasadniające powstanie prawa do świadczeń lub ich zwiększenie.

Art. 17. 1. W razie zajścia okoliczności mających wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość następuje na wniosek zainteresowanego lub z urzędu ponowne ustalenie świadczeń.

2. Podwyższenie renty następuje od dnia zgłoszenia wniosku o podwyższenie, a jeżeli podwyższenie renty następuje z urzędu, od dnia wydania decyzji.

3. Obniżenie lub wstrzymanie renty następuje od najbliższego terminu jej płatności, przypadającego po upływie miesiąca od wydania decyzji obniżającej lub wstrzymującej rentę, z wyjątkiem przypadków uprawniających prezydium właściwej rady narodowej do wstrzymania renty z mocą wsteczną.

Art. 18. Prawo do świadczeń ustaje:

- 1) gdy odpadnie którykolwiek z warunków wymaganych do przyznania świadczenia,
- 2) ze śmiercią osoby uprawnionej.

Art. 19. 1. Wypłatę świadczeń wstrzymuje się, jeżeli prawo do tych świadczeń ustało lub okaże się, że nie istniało.

2. Rencista jest obowiązany do zwrotu pobranych kwot, jeżeli był pouczony przez prezydium właściwej rady narodowej o okolicznościach powodujących ustanie prawa do świadczeń lub wstrzymanie ich wypłaty, a pobiera te świadczenia mimo zajścia powyższych okoliczności. W przypadkach uzasadnionych szczególnymi okolicznościami prezydium właściwej rady narodowej może odstąpić od żądania zwrotu.

3. Rencista, który korzystał nieprawnie ze świadczeń na podstawie nieprawdziwych zeznań lub dokumentów albo w innych przypadkach złej woli — obowiązany jest do zwrotu nieprawnie pobranych kwot, niezależnie od odpowiedzialności karnej.

4. Przepisy ust. 2 i 3 mają odpowiednie zastosowanie w przypadkach zawieszenia wypłaty świadczeń lub zmniejszenia świadczeń.

5. Minister Pracy i Opieki Społecznej ureguluje w drodze rozporządzenia sprawę wstrzymania wypłaty renty osobom pozbawionym wolności oraz udzielania świadczeń członkom rodzin tych osób.

Art. 20. 1. Prezydium właściwej rady narodowej ma prawo potrącać z należnych świadczeń rentowych:

- 1) zaliczki wypłacone na poczet należnych świadczeń rentowych, a w razie zbiegu prawa do dwu lub więcej rent (art. 15) również świadczenia wypłacone od daty, w której zbiegło się prawo do tych rent,
- 2) nieprawnie pobrane (art. 19 ust. 2 i 3) świadczenia rentowe z prezydium właściwej rady narodowej lub innych instytucji oraz zasiłki z tytułu ubezpieczenia rodzinnego lub na wypadek choroby i macierzyństwa,
- 3) zapomogi wypłacone z tytułu pomocy społecznej, jeżeli przy wypłacie zastrzeżono ich potrącenie.

2. Na pokrycie kwot wypłaconych z tytułów wymienionych w ust. 1 prezydium właściwej rady narodowej ma prawo:

- 1) potrącić całą należność przysługującą za okres od daty powstania prawa do świadczeń rentowych do daty wydania ostatecznej decyzji przyznającej te świadczenia,
- 2) dokonywać z wypłacanych rent potrąceń w wysokości nie przekraczającej 20% renty.

Art. 21. Świadczenia pieniężne przewidziane w dekreście mogą ulec zajęciu tylko na zaspokojenie roszczeń alimentacyjnych w wysokości i na zasadach określonych w kodeksie postępowania cywilnego.

Art. 22. 1. W razie śmierci osoby, która zgłosiła wniosek o świadczenia, uprawnienia jej, wynikające ze zgłoszonego wniosku, przechodzą na pozostałego przy życiu małżonka oraz na dzieci, a w razie ich braku — kolejno na: wnuków, rodziców, dziadków i rodzeństwo.

2. Przejście uprawnień następuje pod warunkiem, że zmarły pozostawał na utrzymaniu tych osób bądź też osoby te były na utrzymaniu zmarłego. Osoby, na które przechodzą uprawnienia wymienione w ust. 1, mają prawo dalszego prowadzenia nie ukończonego jeszcze postępowania w celu ustalenia świadczeń.

Art. 23. Renty wypłaca się w okresach miesięcznych.

Art. 24. 1. Uspołeczniiony zakład pracy obowiązany jest zwrócić prezydium właściwej rady narodowej świadczenia wypłacone przez prezydium osobom uprawnionym tylko w przypadkach, kiedy choroba, niezdolność do pracy lub śmierć pracownika spowodowane zostały naruszeniem przez zakład pracy jego obowiązków, wynikających z przepisów dotyczących ochrony życia i zdrowia pracowników.

2. Osoby uprawnione do świadczeń w myśl dekretu mogą dochodzić od uspołecznionego zakładu pracy wynagrodzenia szkód wywołanych chorobą, niezdolnością do pracy lub śmiercią tylko w przypadkach ustalonych w ust. 1. Wynagrodzenie szkód ogranicza się do kwoty, o którą wynagrodzenie szkody należne w myśl przepisów prawa cywilnego przewyższa świadczenia należne od prezydium właściwej rady narodowej.

Art. 25. 1. Nie uspołeczniiony zakład pracy jest obowiązany zwrócić prezydium właściwej rady narodowej równowartość świadczeń należnych od prezydium osobom uprawnionym, jeżeli choroba, niezdolność do pracy lub śmierć są następstwem okoliczności, uzasadniających odpowiedzialność nie uspołecznionego zakładu pracy w myśl przepisów prawa cywilnego. Na żądanie prezydium właściwej rady narodowej nie uspołeczniiony zakład pracy obowiązany jest zwrócić prezydium zamiast równowartości renty jednorazowe odszkodowanie, obliczone na zasadach prawa cywilnego.

2. Osoby uprawnione do świadczeń w myśl dekretu mogą dochodzić od nie uspołecznionego zakładu pracy wynagrodzenia szkód wywołanych chorobą, niezdolnością do pracy lub śmiercią na zasadach ustalonych w ust. 1. Wynagrodzenie szkód ogranicza się do kwoty, o którą wynagrodzenie szkody należne w myśl przepisów prawa cywilnego przewyższa świadczenia należne od prezydium właściwej rady narodowej.

Art. 26. Osoba, która w myśl przepisów prawa cywilnego odpowiada za skutki zdarzenia powodujące wypłatę świadczeń na podstawie dekretu, obowiązana jest zwrócić organowi przyznającemu renty wypłacone świadczenia. Uprawnieni do świadczeń zachowują prawo dochodzenia od osób odpowiedzialnych za skutki zdarzenia odszkodowania w granicach kwoty, o którą wynagrodzenie szkody należne w myśl przepisów prawa cywilnego przewyższa świadczenia należne na podstawie dekretu.

Art. 27. Dla roszczeń regresowych wynikających z art. 24 i 26 w stosunku do uspołecznionych zakładów pracy prawo do żądania zwrotu świadczeń przedawnia się z upływem 3 lat od daty powzięcia przez organ przyznający renty wiadomości o chorobie, niezdolności do pracy lub śmierci pracownika. Bieg terminu prekluzyjnego przewidzianego w postępowaniu arbitrażowym liczy się od daty dokonania wypłaty danej raty rentowej.

Rozdział II.

Renta starcza.

Art. 28. 1. Renta starcza przysługuje pracownikowi, który ma wymagany okres zatrudnienia i osiągnął wiek starczy w czasie zatrudnienia lub w ciągu 5 lat po ustaniu zatrudnienia (art. 7).

2. Jeżeli pracownik ukończył wiek starczy przed osiągnięciem wymaganego okresu zatrudnienia, prawo do renty starczej powstaje z chwilą osiągnięcia wymaganego okresu zatrudnienia.

3. Warunek osiągnięcia wieku starczego w czasie zatrudnienia lub w ciągu 5 lat po ustaniu zatrudnienia nie jest wymagany od pracownika, który posiada okres zatrudnienia: mężczyzna 35 lat, kobieta 30 lat.

Art. 29. Okres zatrudnienia wymagany do uzyskania renty starczej wynosi 25 lat dla mężczyzn, a 20 lat dla kobiet.

Art. 30. Wiek starczy wynosi:

- a) dla pracowników I kategorii zatrudnienia — 60 lat dla mężczyzn, a 55 lat dla kobiet,
- b) dla pracowników II kategorii zatrudnienia — 65 lat dla mężczyzn, a 60 lat dla kobiet.

Art. 31. 1. Wysokość renty starczej wynosi miesięcznie:

Procent podstawy wymiaru renty		
do 1200 zł	od nadwyżki ponad 1200 zł do 2000 zł	od nadwyżki ponad 2000 zł
75	20	15

2. Renta starcza wraz z wszystkimi dodatkami z wyjątkiem dodatków dla żony, dzieci, wnuków i rodzeństwa nie może wynosić mniej niż 500 zł miesięcznie.

3. Prawo do renty starczej ulega zawieszeniu na czas wykonywania przez rencistę zatrudnienia lub posiadania dochodu z innych źródeł.

4. Rada Ministrów określi w drodze rozporządzenia przypadki, w których ze względu na rodzaj zatrudnienia, rodzaj innych źródeł dochodu albo wysokość zarobków lub

dochodów z innych źródeł nie następuje zawieszenie prawa do renty lub następuje zawieszenie wypłaty tylko części renty, a także może określić źródła dochodu, których posiadanie powoduje zawieszenie prawa do renty lub zawieszenie wypłaty tylko części renty.

Art. 32. 1. Wysokość renty starczej ulega na wniosek zainteresowanego ponownemu ustaleniu, jeżeli po przyznaniu renty pracownik był zatrudniony (art. 7) co najmniej w okresie 3-letnim i jego przeciętny miesięczny zarobek z kolejnych dowolnie wybranych 3 lat zatrudnienia przypadających w tym okresie był wyższy niż zarobek przyjęty za podstawę wymiaru renty pod warunkiem, że w powyższym 3-letnim okresie nie było przerw w zatrudnieniu wynoszących łącznie więcej niż 6 miesięcy.

2. Dla ponownego ustalenia renty przyjmuje się za podstawę wymiaru przeciętny miesięczny zarobek z okresu 3 lat, o którym mowa w ust. 1.

Art. 33. 1. Jeżeli uprawniony do renty starczej został zaliczony do I grupy inwalidów, renta starcza ulega na jego wniosek zamianie na rentę inwalidzką, przysługującą w razie inwalidztwa powstałego z innych przyczyn niż wypadek w zatrudnieniu lub choroba zawodowa.

2. Jeżeli uprawniony do renty starczej uległ wypadkowi w zatrudnieniu lub zachorował na chorobę zawodową, renta starcza ulega na jego wniosek zamianie na rentę inwalidzką, przysługującą w razie inwalidztwa powstałego wskutek wypadku w zatrudnieniu lub choroby zawodowej.

Rozdział III.

Renta inwalidzka.

Art. 34. 1. Renta inwalidzka przysługuje pracownikowi, który posiada wymagany okres zatrudnienia i stał się inwalidą w czasie zatrudnienia lub w ciągu 2 lat po ustaniu zatrudnienia (art. 7).

2. Jeżeli prawo do renty inwalidzkiej ustało z powodu braku inwalidztwa, zainteresowanemu przysługuje renta inwalidzka w razie ponownego powstania inwalidztwa, gdy:

- 1) spełnia warunki określone w ust. 1 lub
- 2) od ustania prawa do renty inwalidzkiej do daty ponownego inwalidztwa nie upłynął okres 2 lat.

Art. 35. Pracownik jest inwalidą, jeżeli stał się niezdolny do wykonywania zatrudnienia wskutek wypadku w zatrudnieniu, choroby zawodowej lub innych przyczyn i został zaliczony do jednej z grup inwalidów.

Art. 36. 1. Za wypadek w zatrudnieniu uważa się nagłe zdarzenie spowodowane przyczyną zewnętrzną, które zaszło w związku z zatrudnieniem.

2. Za wypadki pozostające w związku z zatrudnieniem uważa się w szczególności wypadki, którym ulegli pracownicy:

- 1) podczas lub w związku z wykonywaniem swoich zwykłych czynności albo poleceń osób, którym pracownik podlega z tytułu swego zatrudnienia,
- 2) w związku z wykonywaniem czynności w interesie zakładu pracy, nawet bez polecenia,
- 3) przy przechowywaniu, czyszczeniu, naprawie i przenoszeniu narzędzi pracy, chociażby dostarczonych przez samego pracownika,
- 4) w drodze do pracy i z pracy.

3. Minister Pracy i Opieki Społecznej określa w drodze rozporządzenia, jakie wypadki pracowników należy uważać za zrównane z wypadkami, wymienionymi w ust. 2.

4. Minister Pracy i Opieki Społecznej reguluje również w drodze rozporządzenia sprawę świadczeń dla osób, które ulegną wypadkowi nie będąc pracownikami.

Art. 37. 1. Za choroby zawodowe uważa się choroby powstające wskutek wykonywania określonego zawodu, z istoty danej pracy lub z powodu warunków, w których się ona odbywała.

2. Rada Ministrów ustala w drodze rozporządzenia wykaz chorób zawodowych uprawniających do świadczeń przewidzianych w dekrete w razie inwalidztwa lub śmierci z powodu choroby zawodowej oraz warunki do uzyskania tych świadczeń.

Art. 38. 1. Okres zatrudnienia wymagany do uzyskania renty inwalidzkiej wynosi dla pracowników w wieku:

powyżej 18 lat do 20 lat	— 1 rok
" 20 " " 22 "	— 2 lata
" 22 " " 25 "	— 3 "
" 25 " " 30 "	— 4 "

2. Dla pracowników w wieku powyżej 30 lat okres zatrudnienia wymagany do uzyskania renty inwalidzkiej wynosi 5 lat, które powinny przypadać na okres ostatnich 10 lat przed ustaniem zatrudnienia. Do okresu dziesięcioletniego nie wlicza się okresów pobierania renty inwalidzkiej.

3. Jeżeli pracownik nie ma okresu zatrudnienia, ustalonego w ust. 1 lub 2 dla grupy pracowników obejmujących jego wiek, ale ma mniejszy okres zatrudnienia, ustalony dla pracowników bezpośrednio poprzedzającej grupy, przyjmuje się, że ma okres zatrudnienia, wymagany do uzyskania renty inwalidzkiej, jeżeli pracował bez przerwy od chwili przejścia z grupy pracowników młodszych do grupy pracowników starszych do daty powstania inwalidztwa.

4. Okres zatrudnienia wymieniony w ust. 1 i 2 nie jest wymagany, jeżeli inwalidztwo powstało:

- wskutek wypadku w zatrudnieniu lub choroby zawodowej,
- w wieku poniżej 18 lat,
- w wieku poniżej 20 lat, jeśli pracownik rozpoczął zatrudnienie przed ukończeniem 18 lat i pracował bez przerwy do daty powstania inwalidztwa.

Art. 39. 1. Wysokość renty inwalidzkiej z tytułu inwalidztwa powstałego wskutek wypadku w zatrudnieniu lub choroby zawodowej wynosi miesięcznie:

Dla zaliczonych do grupy inwalidów	Procent podstawy wymiaru renty			do 1200 zł	od nadwyżki ponad 1200 zł do 2000 zł	od nadwyżki ponad 2000 zł
	dla nie zatrudnionych i nie posiadających dochodu z innych źródeł	dla zatrudnionych lub posiadających dochód z innych źródeł	dla wszystkich rencistów			
I	100	100	20	15		
II	80	75				
III	65	50				

2. Wysokość renty inwalidzkiej z tytułu inwalidztwa powstałego z innych przyczyn niż wypadek w zatrudnieniu lub choroba zawodowa wynosi miesięcznie:

kategorii zatrudnienia	grupy inwalidów	Procent podstawy wymiaru renty		
		do 1200 zł	od nadwyżki ponad 1200 zł do 2000 zł	od nadwyżki ponad 2000 zł
I	I	90	20	15
	II	70		
	III	55		
II	I	80		
	II	65		
	III	45		

3. Prawo do renty inwalidzkiej, o której mowa w ust. 2, ulega zawieszeniu na czas wykonywania przez rencistę zatrudnienia lub posiadania dochodu z innych źródeł.

4. Renta inwalidzka, o której mowa w ust. 1 i 2, wraz z wszystkimi dodatkami z wyjątkiem dodatków dla żony, dzieci, wnuków i rodzeństwa nie może wynosić — dla rencistów nie zatrudnionych i nie posiadających dochodu z innych źródeł — miesięcznie mniej niż:

- 600 zł dla rencisty zaliczonego do I grupy inwalidów,
- 500 zł dla rencisty zaliczonego do II grupy inwalidów,
- 260 zł dla rencisty zaliczonego do III grupy inwalidów.

5. Pracownikom, którzy stali się inwalidami wskutek innych przyczyn niż wypadek w zatrudnieniu lub choroba zawodowa, jeżeli wykonują zatrudnienie z przeciętnym miesięcznym zarobkiem niższym niż 80% podstawy wymiaru renty, wymierza się inwalidzką rentę wyrównawczą w wysokości różnicy pomiędzy podstawą wymiaru renty a przeciętnym miesięcznym zarobkiem, z tym że:

- renta ta bez dodatków nie może przekraczać miesięcznie kwoty obliczonej na podstawie poniższej tabeli:

Dla pracowników zaliczonych do kategorii zatrudnienia	Procent podstawy wymiaru renty		
	do 1200 zł	od nadwyżki ponad 1200 zł do 2000 zł	od nadwyżki ponad 2000 zł
I	40	20	15
II	30		

- renta ta wraz z dodatkami nie może przekraczać miesięcznie kwoty obliczonej według powyższej tabeli zwiększonej o kwotę przysługujących dodatków.

6. Prawo do inwalidzkiej renty wyrównawczej (ust. 5) ulega zawieszeniu na czas posiadania przez rencistę dochodu z innych źródeł niż zatrudnienie.

7. Rada Ministrów określi w drodze rozporządzenia szczegółowe zasady obliczania i wypłacania inwalidzkiej renty wyrównawczej oraz szczegółowe zasady i tryb zawieszania prawa do renty.

8. Rada Ministrów określi w drodze rozporządzenia przypadki, w których ze względu na rodzaj zatrudnienia, rodzaj innych źródeł dochodu albo wysokość zarobków lub dochodu z innych źródeł bądź też ze względu na specjalny rodzaj kalectwa lub choroby nie następuje zawieszenie prawa do renty (ust. 3 i 6) lub następuje zawieszenie wypłaty tylko części renty, a także może określić źródła dochodu, których posiadanie powoduje zawieszenie prawa do renty lub zawieszenie wypłaty tylko części renty.

Art. 40. W razie stwierdzenia na wniosek lub z urzędu przez komisję lekarską do spraw inwalidztwa i zatrudnienia

Istotnej zmiany w inwalidztwie osoby pobierającej rentę inwalidzką ustala się ponownie prawo do renty lub jej wysokość.

Art. 41. Rada Ministrów określa w drodze rozporządzenia zasady planowego zatrudnienia inwalidów.

Art. 42. Renta inwalidzka ulega na wniosek rencisty zmianie na rentę starczą, jeżeli rencista osiągnął wiek przewidziany do renty starczej i przebył w zatrudnieniu: mężczyzna 25 lat, kobieta 20 lat.

Art. 43. Wysokość renty inwalidzkiej ulega ponownemu ustaleniu na wniosek zainteresowanego, jeżeli po przyznaniu renty był zatrudniony oraz:

- 1) osiągnął warunki do uzyskania renty przewidzianej dla pracowników I kategorii zatrudnienia albo
- 2) spełnił warunki określone w art. 32, albo
- 3) uległ wypadkowi w zatrudnieniu lub zachorował na chorobę zawodową, których następstwa uzasadniają zaliczenie co najmniej do III grupy inwalidów.

Rozdział IV.

Renta rodzinna.

Art. 44. Renta rodzinna przysługuje uprawnionym członkom rodziny po pracowniku, który zmarł:

- 1) wskutek wypadku w zatrudnieniu lub choroby zawodowej lub
- 2) wskutek innych przyczyn i w chwili śmierci posiadał warunki wymagane do uzyskania renty inwalidzkiej lub starczej albo pobierał jedną z tych rent.

Art. 45. 1. Członkami rodziny pracownika (rencisty) uprawnionymi do renty rodzinnej są:

- 1) dzieci, wnuki i rodzeństwo stanu wolnego w wieku do lat 16, a w razie uczęszczania do szkoły w wieku do lat 24, lub bez względu na wiek, jeżeli stali się inwalidami I lub II grupy w wieku do lat 16 lub w czasie uczęszczania do szkół w wieku do lat 24,
- 2) małżonek i rodzice, jeżeli:
 - a) osiągnęli wiek: mężczyzna 65 lat, kobieta 55 lat lub są inwalidami albo wychowują przynajmniej jedno z dzieci, wnuków lub rodzeństwa zmarłego pracownika (rencisty), uprawnione do renty rodzinnej w wieku do lat 8,
 - b) stali się inwalidami lub osiągnęli wiek określony pod lit. a) przed śmiercią pracownika (rencisty) lub w ciągu 5 lat po jego śmierci albo przed ustaniem uprawnień do renty rodzinnej z tytułu wychowywania dziecka, wnuka lub rodzeństwa zmarłego pracownika (rencisty), albo też osiągnęli ten wiek przed ustaniem uprawnień do renty rodzinnej z tytułu inwalidztwa.

2. Rodziców pracownika (rencisty), a także męża pracownicy (rencistki) uważa się za uprawnionych do renty rodzinnej, jeżeli poza spełnieniem warunków przewidzianych w ust. 1 pkt 2 pozostawali na utrzymaniu pracownika (rencisty).

3. Małżonkę, która w dniu śmierci żywiciela była w ciąży, uważa się za niezdolną do wykonywania zatrudnienia przez okres ciąży i 10 tygodni po porodzie.

4. Prawo do renty rodzinnej dla członka rodziny ulega zawieszeniu na czas wykonywania przez uprawnionego zatrudnienia lub posiadania dochodu z innych źródeł.

5. Rada Ministrów określi w drodze rozporządzenia, w jakich warunkach uważa się osoby wymienione w ust. 2 za pozostające na utrzymaniu pracownika (rencisty). Rada Ministrów określi również w drodze rozporządzenia przypadki, w których ze względu na rodzaj zatrudnienia, rodzaj innych źródeł dochodu albo wysokość zarobków lub docho-

dów z innych źródeł bądź też ze względu na specjalny rodzaj kalectwa lub choroby nie następuje zawieszenie prawa do renty lub następuje zawieszenie wypłaty tylko części renty, a także może ustalić źródła dochodu, których posiadanie powoduje zawieszenie prawa do renty lub zawieszenie wypłaty tylko części renty.

Art. 46. 1. Małżonka rozwiedzonego lub w chwili śmierci pracownika (rencisty) nie pozostającego z nim we wspólności małżeńskiej uważa się za członka rodziny uprawnionego do renty rodzinnej po zmarłym pracowniku (renciście), jeżeli w chwili jego śmierci oprócz spełnienia innych warunków wymaganych do uzyskania renty miał ustalone prawo do alimentów ze strony zmarłego małżonka.

2. Osobę, która zawarła związek małżeński z rencistą, uważa się za członka rodziny uprawnionego do renty rodzinnej, jeżeli z małżeństwa tego urodziło się dziecko lub małżeństwo trwało co najmniej 3 lata albo śmierć rencisty nastąpiła wskutek wypadku w zatrudnieniu, a ponadto spełnione są inne warunki wymagane do uzyskania tej renty.

Art. 47. Małżonek zmarłego pracownika lub rencisty traci prawo do renty rodzinnej w razie wstąpienia w ponowny związek małżeński.

Art. 48. Z tytułu wychowywania dzieci, wnuków lub rodzeństwa może być zaliczona tylko jedna osoba jako uprawniona do renty rodzinnej.

Art. 49. Za dzieci w rozumieniu dekretu uważa się dzieci:

- 1) własne,
- 2) przysposobione,
- 3) drugiego małżonka (pasierbów),
- 4) dzieci obce wzięte na utrzymanie i wychowanie.

Art. 50. 1. Dzieci obce, wnuki i rodzeństwo uważa się za członków rodziny uprawnionych do renty rodzinnej po zmarłym pracowniku, jeżeli:

- 1) nie mają prawa do renty rodzinnej po własnych rodzicach,
- 2) zostały wzięte na wychowanie i utrzymanie co najmniej na rok przed śmiercią pracownika oraz
- 3) rodzice ich nie żyją albo nie mogą zapewnić im utrzymania.

2. Dziecka obcego nie uważa się za członka rodziny uprawnionego do renty rodzinnej po zmarłym pracowniku, jeżeli chociaż jedno z rodziców dziecka żyje i może zapewnić mu utrzymanie, chyba że zmarły pracownik był opiekunem dziecka, ustanowionym przez władzę opiekuńczą.

3. Warunek określony w ust. 1 pkt 2 nie jest wymagany, jeśli śmierć pracownika jest następstwem wypadku lub choroby zawodowej.

Art. 51. 1. Wszystkim członkom rodziny przysługuje jedna łączna renta rodzinna.

2. Minister Pracy i Opieki Społecznej określa w drodze rozporządzenia przypadki, w których renta rodzinna może być podzielona na równe części między członków uprawnionych do renty.

Art. 52. 1. Wysokość renty rodzinnej wynosi miesięcznie:

Procent podstawy wymiaru renty		
do 1200 zł	od nadwyżki i ponad 1200 zł do 2000 zł	od nadwyżki ponad 2000 zł
45	20	15

2. Jeżeli pracownik zmarł wskutek wypadku w zatrudnieniu lub choroby zawodowej, wysokość renty rodzinnej określonej w ust. 1 podwyższa się o 10% podstawy wymiaru renty.

3. Rentę rodzinną podwyższa się o 65 zł, jeżeli do renty uprawnionych jest dwóch członków rodziny, a o 145 zł, jeżeli do renty uprawnionych jest trzech lub więcej członków rodziny.

4. Jeżeli członek rodziny uprawniony do renty został zaliczony do I grupy inwalidów, przypadającą na niego część renty rodzinnej zwiększa się o 100 zł.

5. Jeżeli uprawnionymi do renty rodzinnej są sieroty zupełne, przypadającą na nie część renty rodzinnej zwiększa się o 10% podstawy wymiaru renty.

6. Łączna wysokość renty rodzinnej wraz z wszystkimi dodatkami z wyjątkiem dodatków dla dzieci, wnuków i rodzeństwa oraz kwot określonych w ust. 3 i 4 nie może wynosić mniej niż 360 zł miesięcznie.

Art. 53. 1. Renta rodzinna na dzieci, wnuki i rodzeństwo nie przysługuje w czasie korzystania przez nich ze świadczeń z funduszy publicznych w rozmiarze dostatecznym dla pokrycia kosztów utrzymania i wychowania.

2. Minister Pracy i Opieki Społecznej określa w drodze rozporządzenia, w jakim rozmiarze świadczenia z funduszy publicznych uważa się za dostateczne dla pokrycia kosztów utrzymania i wychowania.

Art. 54. W razie wstrzymania lub zawieszenia wypłaty renty jednemu z członków rodziny pozostałym członkom wypłaça się rentę w wysokości odpowiadającej ich liczbie.

Rozdział V.

Dodatki do rent.

Art. 55. 1. Rencista pobierający rentę starczą lub inwalidzką ma prawo do dodatków do renty dla:

- 1) dzieci, wnuków i rodzeństwa, które spełniają warunki wymagane do uzyskania renty rodzinnej,
- 2) żony, która spełnia warunki określone w przepisach o zasiłkach rodzinnych.

2. Małżonek, pobierający rentę rodzinną, ma prawo do dodatków do renty rodzinnej dla dzieci, wnuków i rodzeństwa, które są uprawnione do renty rodzinnej. Prawo to przysługuje również opiekunowi tych dzieci.

3. Dodatki do rent wymienione w ust. 1 i 2 przysługują w wysokości zasiłków rodzinnych.

4. Dodatki przewidziane w ust. 1 i 2 nie przysługują dla żony, dzieci, wnuków i rodzeństwa, na które wypłacane są zasiłki rodzinne lub dodatki z innych tytułów.

Art. 56. 1. Za każdy rok pracy fizycznej w brackich zakładach pracy przysługuje dodatek miesięczny do:

- 1) renty starczej w wysokości od 1,25 zł do 7,50 zł, jeżeli podstawa wymiaru renty nie przekracza 1.000 zł,
- 2) renty inwalidzkiej, przysługującej w razie inwalidztwa powstałego wskutek wypadku w zatrudnieniu lub choroby zawodowej, w wysokości od 1,50 zł do 16,50 zł, jeżeli podstawa wymiaru renty nie przekracza 800 zł,
- 3) renty inwalidzkiej, przysługującej w razie inwalidztwa powstałego z innych przyczyn niż wypadek w zatrudnieniu lub choroba zawodowa:

- a) w wysokości od 1,75 zł do 9 zł, jeżeli rencista był zaliczony do I grupy inwalidów, a podstawa wymiaru renty nie przekracza 700 zł,
- b) w wysokości od 1 zł do 7,75 zł, jeżeli rencista był zaliczony do II grupy inwalidów, a podstawa wymiaru renty nie przekracza 900 zł,
- c) w wysokości od 2,50 zł do 11 zł, jeżeli rencista był zaliczony do III grupy inwalidów, a podstawa wymiaru renty nie przekracza 1.200 zł.

2. Jeżeli pracownik uprawniony do dodatku określonego w ust. 1 zmarł, pozostałej wdowie, uprawnionej do renty ro-

dzinnej, przysługuje za każdy rok pracy fizycznej męża w brackich zakładach pracy dodatek miesięczny:

- 1) w wysokości od 0,75 zł do 7 zł, jeżeli podstawa wymiaru nie przekracza 900 zł, a mąż zmarł wskutek wypadku w zatrudnieniu lub choroby zawodowej,
- 2) w wysokości od 1,25 zł do 4,25 zł, jeżeli podstawa wymiaru nie przekracza 600 zł, a mąż był uprawniony do renty starczej lub inwalidzkiej.

3. Minister Pracy i Opieki Społecznej określa w drodze rozporządzenia szczegółowe warunki do uzyskania dodatku wymienionego w ust. 1 oraz jego wysokość.

4. Minister Pracy i Opieki Społecznej ustali w drodze zarządzenia wykaz brackich zakładów pracy.

Art. 57. 1. Za nieprzerwany okres zatrudnienia po Wyzwoleniu przysługuje do renty inwalidzkiej przyznanej w razie inwalidztwa powstałego z innych przyczyn niż wypadek w zatrudnieniu lub choroba zawodowa, dodatek miesięczny w następującej wysokości:

Przy nieprzerywanym okresie zatrudnienia	Dodatek wynosi w kategorii zatrudnienia	
	I	II
powyżej 15 lat do 20 lat	15% renty	10% renty
„ 20 lat	20% „	15% „

2. Dodatek wymieniony w ust. 1 nie przysługuje pracownikowi uprawnionemu do dodatku przysługującego z tytułu zatrudnienia w brackim zakładzie pracy.

Art. 58. Pracownikom nauki przysługuje dodatek miesięczny do renty w wysokości 50% renty bez uwzględnienia dodatków dla żony, dzieci, wnuków i rodzeństwa.

Art. 59. 1. Osobom uprawnionym do renty starczej lub inwalidzkiej, odznaczonym przez władze Polski Ludowej orderami: Budowniczego Polski Ludowej, Krzyża Grunwaldu, Virtuti Militari, Odrodzenia Polski lub Sztandaru Pracy albo tytułami: Zasłużonego Nauczyciela PRL, Zasłużonego Górnika PRL, Zasłużonego Hutnika PRL lub Zasłużonego Kolejarza PRL oraz odznaczonym orderem Virtuti Militari w okresie od 1 września 1939 r. do 13 lutego 1946 r. za zasługi w czasie wojny 1939 — 1945, przysługuje miesięczny dodatek do tych rent w wysokości 25% renty bez uwzględnienia dodatków dla żony, dzieci, wnuków i rodzeństwa.

2. Osobom uprawnionym do renty rodzinnej, odznaczonym orderami wymienionymi w ust. 1, przysługuje dodatek miesięczny do tej renty w wysokości 10% podstawy wymiaru renty.

3. Z tytułu posiadania orderów przysługuje tylko jeden dodatek.

Art. 60. Rencistom pobierającym na podstawie przepisów o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin rentę inwalidzką z powodu inwalidztwa pozostającego w związku ze służbą wojskową, jeśli nabywają prawo do renty starczej, przysługuje dodatek do tej renty, w wysokości 5% podstawy wymiaru.

Rozdział VI.

Zasiłek pogrzebowy.

Art. 61. 1. Zasiłek pogrzebowy przysługuje w razie śmierci:

- 1) rencisty pobierającego rentę z tytułu własnej pracy,
- 2) rencisty pobierającego rentę rodzinną,
- 3) małżonka i rodziców rencisty pobierającego rentę z ty-

tułu własnej pracy, jeżeli w chwili śmierci pozostawali na jego utrzymaniu,

- 4) dzieci, wnuków i rodzeństwa rencisty pobierającego rentę z tytułu własnej pracy, jeżeli w chwili śmierci byli na jego utrzymaniu i spełniali warunki określone w art. 45 ust. 1 pkt 1.

2. W razie zbiegu prawa do zasiłku pogrzebowego z tytułu zatrudnienia i z tytułu pobierania renty przysługuje tylko zasiłek wyższy.

3. Prawo do zasiłku pogrzebowego wygasa w przypadku niezgłoszenia wniosku o przyznanie go w ciągu 6 miesięcy od daty śmierci osoby wymienionej w ust. 1.

Art. 62. Zasiłek pogrzebowy przysługuje osobie, która pokryła koszty pogrzebu.

Art. 63. 1. W przypadku pokrycia kosztów pogrzebu przez małżonka, dzieci, wnuków, rodziców lub rodzeństwo albo przez inną osobę, która prowadziła ze zmarłym wspólne gospodarstwo domowe, zasiłek pogrzebowy przysługuje:

- 1) w razie śmierci rencisty pobierającego rentę z tytułu własnej pracy — w wysokości trzykrotnej renty miesięcznej bez uwzględnienia dodatków dla żony, dzieci, wnuków i rodzeństwa,

- 2) w razie śmierci osób wymienionych w art. 61 ust. 1 pkt 2 do 4 — w wysokości 100% podstawy wymiaru renty, jednak nie więcej niż w wysokości określonej w pkt 1.

2. W przypadku pokrycia kosztów pogrzebu przez inne osoby niż wymienione w ust. 1 zasiłek pogrzebowy przysługuje w wysokości faktycznie poniesionych kosztów pogrzebu, najwyżej jednak w wysokości określonej w ust. 1.

Rozdział VII.

Świadczenia w naturze.

Art. 64. 1. Renciści pobierający renty starcze lub inwalidzkie mają prawo do pomocy leczniczej i położniczej zakładów społecznych służby zdrowia oraz do zaopatrzenia w protezy, aparaty ortopedyczne i środki pomocnicze w zakresie przewidzianym dla pracowników.

2. Członkowie rodziny rencisty pobierającego rentę starczą lub inwalidzką oraz osoby pobierające rentę rodzinną mają prawo do pomocy leczniczej i położniczej zakładów społecznych służby zdrowia, do zaopatrzenia w protezy, aparaty ortopedyczne i środki pomocnicze w zakresie przewidzianym dla członków rodzin pracowników.

3. Osoby, które uległy wypadkowi w zatrudnieniu lub zachorowały na chorobę zawodową, mają prawo do pomocy leczniczej zakładów społecznych służby zdrowia oraz do zaopatrzenia w protezy, aparaty ortopedyczne i środki pomocnicze dla leczenia następstw wypadku w zatrudnieniu lub choroby zawodowej, chociażby nie posiadały prawa do renty inwalidzkiej.

4. Szczegółowy zakres, zasady i tryb udzielania świadczeń określonych w ust. 1—3 ustalają w drodze rozporządzeń Ministrowie Pracy i Opieki Społecznej oraz Zdrowia, każdy w swoim zakresie.

Art. 65. 1. Osoby pobierające renty uzależnione od inwalidztwa mogą być na swój wniosek lub z urzędu poddane specjalnemu leczeniu i przeszkoleniu w celu całkowitego lub częściowego przywrócenia im zdolności do pracy lub zapobieżenia pogorszeniu stanu zdrowia. W razie odmowy poddania się temu leczeniu lub przeszkoleniu wspomniane osoby nie mają prawa do wyższej renty w przypadku pogorszenia stanu zdrowia i zaliczenia ich do wyższej grupy inwalidów.

2. Minister Pracy i Opieki Społecznej ustali w drodze zarządzenia szczegółowe zasady przeszkalania inwalidów oraz związane z tym tryb postępowania.

Art. 66. 1. Osoba otrzymująca rentę może być na swój wniosek umieszczona w domu rencisty lub w innym zakładzie pomocy społecznej. Na pokrycie kosztów utrzymania w tych instytucjach można potrącić najwyżej 80% renty.

2. Potrąceń, o których mowa w ust. 1, można dokonywać również za pobyt w zakładzie szkolenia inwalidów.

3. Zasady dokonywania potrąceń, o których mowa w ust. 1 i 2, ustala Minister Pracy i Opieki Społecznej w drodze rozporządzenia.

Rozdział VIII.

Postępowanie w sprawach świadczeń.

Art. 67. Postępowanie w sprawach świadczeń wszczynają się na podstawie wniosku, zgłoszonego za zgodą zainteresowanego przez zakład pracy lub radę zakładową (miejscową) albo na wniosek samego zainteresowanego lub jego pełnomocnika.

Art. 68. Prezydium właściwej rady narodowej obowiązane jest udzielać osobom uprawnionym do świadczeń stosownych zaliczek, jeżeli po otrzymaniu wniosku prawo do świadczeń zostało ustalone, ale wydanie decyzji ulega zwłoce z powodu nieustalenia wysokości świadczeń lub innych okoliczności.

Art. 69. Dla ustalenia okoliczności mających wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość prezydium właściwej rady narodowej jest uprawnione:

- wzywać i przesłuchiwać zainteresowanych, świadków oraz biegłych,
- kierować osoby ubiegające się o świadczenia oraz rencistów do komisji do spraw inwalidztwa i zatrudnienia,
- zwracać się do sądu z wnioskiem o przesłuchanie świadków lub biegłych.

Art. 70. 1. Wszystkie organy administracji państwowej i jednostki gospodarki uspołecznionej obowiązane są udzielać prezydium właściwej rady narodowej pomocy w sprawach dotyczących powszechnego zaopatrzenia emerytalnego oraz wydawać bezpłatnie na żądanie prezydium i zainteresowanego wszelkie dokumenty potrzebne do ustalenia prawa do świadczeń lub ich wysokości.

2. Rada Ministrów może w drodze rozporządzenia nałożyć na zakłady pracy obowiązek prowadzenia ewidencji okresów zatrudnienia oraz zarobków pracowników, określając jednocześnie sposób prowadzenia tej ewidencji.

Art. 71. W sprawach dotyczących powszechnego zaopatrzenia emerytalnego prezydium właściwej rady narodowej jest zwolnione od wszelkich opłat.

Art. 72. Wyciągi z akt stanu cywilnego, zaświadczenia wydawane dla ustalenia uprawnień do świadczeń, jako też pisma o wydanie tych dokumentów są wolne od opłat.

Art. 73. 1. Prezydium właściwej rady narodowej zwania postępowanie zakończone prawomocną decyzją, jeżeli zainteresowany przedłoży nowe dowody mające istotny wpływ na ocenę prawa do renty lub jej wysokości, z tym że przyznana lub podwyższona renta wypłaca się za okres nie dłuższy niż 3 miesiące wstecz od dnia przedłożenia dowodów.

2. Prezydium właściwej rady narodowej rozpoznaje ponownie na wniosek zainteresowanego lub z urzędu sprawę rozstrzygniętą prawomocną decyzją, jeżeli odmowa, przyznanie lub wypłacenie świadczenia albo wymiar świadczenia były następstwem błędu organu, który rozstrzygnął sprawę. Wypłata przyznanej lub podwyższonego świadczenia następuje za czas od dnia zgłoszenia wniosku rozstrzygniętego błędą decyzją, jednakże za okres nie dłuższy niż 3 lata wstecz, licząc od dnia zgłoszenia wniosku o ponowne rozpoznanie sprawy. Jeżeli ponowne rozpoznanie sprawy na-

stąpiło z urzędu, trzyletni okres liczy się od dnia wydania nowej decyzji. Obniżenie, wstrzymanie lub zawieszenie świadczenia następuje od najbliższego terminu jego płatności, przypadającego po upływie miesiąca od wydania nowej decyzji.

Art. 74. 1. Osoby pobierające rentę obowiązane są zawiadomić prezydium właściwej rady narodowej o ustaniu lub zmianie okoliczności wymienionych w decyzji, a mających wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość.

2. Prezydium właściwej rady narodowej ma prawo żądać od osób pobierających rentę przedkładania dowodów stwierdzających dalsze istnienie prawa do świadczeń oraz badać z urzędu, czy warunki do świadczeń nadal istnieją.

Art. 75. Prawomocne decyzje w sprawach o zwrot świadczeń podlegają wykonaniu w trybie egzekucji administracyjnej.

Art. 76. Od decyzji prezydium właściwej rady narodowej przysługuje zainteresowanemu prawo wniesienia skargi do sądów ubezpieczeń społecznych.

Art. 77. Minister Pracy i Opieki Społecznej określi w drodze rozporządzenia szczegółowy tryb postępowania, środki dowodowe służące do ustalenia prawa do świadczeń, zasady wypłaty świadczeń w kraju i za granicę oraz zasady wznowienia wypłaty świadczeń.

Rozdział IX.

Renty dla robotników zatrudnionych w zespołach formujących szkło.

Art. 78. 1. Do robotników zatrudnionych w zespołach formujących szkło, z wyjątkiem zatrudnionych w zakładach przetwórstwa szkła lub produkujących ozdoby choinkowe, stosuje się przepisy dekretu ze zmianami wynikającymi z przepisów niniejszego rozdziału.

2. Za zatrudnionych w zespołach formujących szkło uważa się robotników, którzy w zespołach formujących szkło wykonują czynności zawodowe określone w drodze rozporządzenia Ministrów Pracy i Opieki Społecznej oraz Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych.

3. Robotnikowi, który w drodze wyboru, przeniesienia służbowego lub innego zarządzenia przeszedł z zespołu formującego szkło do innego zatrudnienia w przemyśle szklarskim, zalicza się to zatrudnienie do okresu wymaganego dla uzyskania renty starczej przewidzianej w niniejszym rozdziale, jednak nie więcej niż 5 lat.

Art. 79. 1. Renta starcza przysługuje robotnikowi zespołu formującego szkło, który łącznie spełnia następujące warunki:

- 1) w dniu 14 kwietnia 1954 r. był zatrudniony w zespole formującym szkło,
- 2) przepracował co najmniej 20 lat w zespołach formujących szkło i
- 3) osiągnął w czasie zatrudnienia w zespole formującym szkło albo w czasie pobierania renty inwalidzkiej określonej w art. 81 wiek starczy wynoszący: dla mężczyzn 60 lat, a dla kobiet 55 lat.

2. Przepisy ust. 1 mają również zastosowanie do robotników, którzy po dniu 14 kwietnia 1954 r. przystąpili po raz pierwszy do zatrudnienia w zespole formującym szkło, oraz do robotników, którzy po tym dniu powrócili do tego zatrudnienia przed osiągnięciem wieku starczego lub przed powstaniem inwalidztwa.

3. Renta starcza określona w ust. 1 i 2 przysługuje również byłym pracownikom zespołów formujących szkło, którzy spełniają łącznie następujące warunki:

- 1) przepracowali w zespołach formujących szkło co najmniej 20 lat,

2) po Wyzwoleniu bezpośrednio z pracy w tych zespołach przeszli do pracy w przemyśle szklarskim:

- a) na stanowisko: dyrektora lub kierownika zakładu, zastępcy dyrektora do spraw inżyniersko-technicznych, kierownika działu, wydziału i oddziału produkcji, kierownika działu i sekcji kontroli technicznej, starszego inżyniera, inżyniera i technika, hutmistrza, starszego hutmistrza i pomocnika hutmistrza oraz majstra,
- b) do kontroli technicznej na stanowisko brakarza lub sortiera albo
- c) do innych prac w tym samym zakładzie pracy, do których zostali przeniesieni po wprowadzeniu maszynowego formowania szkła lub po ukończeniu 60 roku życia,

3) w dniu 14 kwietnia 1954 r. lub po tej dacie wykonywali zatrudnienie określone w pkt 2 lub art. 78,

4) osiągnęli 60 lat życia w czasie wykonywania zatrudnienia określonego w pkt 2 lub art. 78 albo w czasie pobierania renty inwalidzkiej określonej w art. 81.

Art. 80. Renta starcza wynosi miesięcznie:

Procent podstawy wymiaru renty		
do 1600 zł	od nadwyżki ponad 1600 zł do 2000 zł	od nadwyżki ponad 2000 zł
75	20	15

Art. 81. 1. Robotnikowi, który w czasie zatrudnienia wykonywanego w zespole formującym szkło po dniu 14 kwietnia 1954 r. stał się inwalidą wskutek choroby zawodowej lub wypadku w zatrudnieniu i zaprzestał pracy w tym zespole, przysługuje renta inwalidzka, wynosząca miesięcznie:

Dla zatrudnionych do grupy inwalidów	Procent podstawy wymiaru renty			
	do 1600 zł		od nadwyżki ponad 1600 zł do 2000 zł	od nadwyżki ponad 2000 zł
	dla nie zatrudnionych i nie posiadających dochodu z innych źródeł	dla zatrudnionych lub posiadających dochód z innych źródeł	dla wszystkich rencistów	
I	100	100	20	15
II	80	75		
III	65	50		

2. Ministrowie Pracy i Opieki Społecznej oraz Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych określą w drodze rozporządzenia wykaz chorób zawodowych, uprawniających do renty inwalidzkiej określonej w ust. 1.

Art. 82. Robotnicy wymienieni w art. 78, którzy nie spełniają warunków określonych w art. 79 i 81, mają prawo do renty na zasadach ogólnych dekretu, z tym że okresy zatrudnienia w zespołach formujących szkło traktuje się jako okresy I kategorii zatrudnienia.

Rozdział X.

Renty dla osób szczególnie zasłużonych.

Art. 83. 1. Ustanawia się renty dla osób szczególnie zasłużonych dla Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej oraz renty dla członków rodzin tych osób.

2. Warunki, wysokość oraz tryb przyznawania tych rent ustala Rada Ministrów w drodze rozporządzenia.

Rozdział XI.

Przepisy przejściowe i wprowadzające.

Art. 84. Ilekróć w rozdziale niniejszym mówi się o „dotychczasowych przepisach”, rozumie się przez to obowiązujące przed wejściem w życie dekretu przepisy o świadczeniach emerytalnych i wypadkowych, z ubezpieczenia społecznego, z ubezpieczenia zastępczego i dodatkowego, przepisy o państwowym systemie emerytalnym oraz przepisy o świadczeniach, które zostały zlecone prezydium właściwej rady narodowej do wypłaty.

Art. 85. Przepisy dekretu stosuje się do wniosków o świadczenia zgłoszonych po wejściu w życie dekretu. Do spraw, w których wniosek o świadczenia został zgłoszony przed wejściem w życie dekretu, stosuje się przepisy dotychczasowe, jeżeli dekret nie stanowi inaczej.

Art. 86. Decyzje wydane na podstawie dotychczasowych przepisów nie podlegają rewizji, a wnioski o rewizję nie podlegają rozpatrzeniu z wyjątkiem przypadków przewidzianych w dekreście.

Art. 87. 1. Osobom pobierającym na podstawie dotychczasowych przepisów (art. 84) renty, pensje lub zaopatrzenia emerytalne z tytułu własnej pracy przyznaje się z urzędu zamiast świadczeń dotychczas pobieranych renty określone w dekreście:

- 1) rentę starczą — osobom, które przed dniem 1 lipca 1958 r. ukończyły: mężczyźni 65 lat, a kobiety 60 lat,
- 2) rentę inwalidzką — osobom, które przed dniem 1 lipca 1958 r. nie ukończyły wieku określonego w pkt 1, chyba że prawo do świadczeń pobieranych na podstawie dotychczasowych przepisów (art. 84) ustalo przed terminem płatności tych świadczeń, przypadającym w miesiącu lipcu 1958 r.

2. Osoby, o których mowa w ust. 1 pkt 2, zalicza się do pracowników II kategorii zatrudnienia oraz do tej grupy inwalidów, do której zostały zaliczone przez komisję lekarską. Jeżeli rencista nie jest zaliczony do grupy inwalidów przez komisję lekarską, zalicza się go do:

- 1) I grupy inwalidów, jeśli rencista pobiera rentę wraz z dodatkiem za bezradność,
- 2) II grupy inwalidów, jeśli rencista nie jest zatrudniony,
- 3) III grupy inwalidów, jeśli rencista jest zatrudniony, a jeżeli jego zatrudnienie ustanie do dnia 31 grudnia 1958 r. — do II grupy inwalidów.

Art. 88. 1. Osobom pobierającym na podstawie dotychczasowych przepisów (art. 84) renty wypadkowe z tytułu własnej pracy, których niezdolność do zarobkowania określona została na co najmniej 45%, przyznaje się z urzędu zamiast tych rent renty inwalidzkie określone w dekreście dla osób, które stały się inwalidami wskutek wypadku w zatrudnieniu lub choroby zawodowej, chyba że prawo do renty wypadkowej ustalo przed terminem płatności tej renty, przypadającym w miesiącu lipcu 1958 r.

2. Osoby, o których mowa w ust. 1, zalicza się do tej grupy inwalidów, do której zostały zaliczone przez komisję lekarską. Jeżeli rencista nie jest zaliczony do grupy inwalidów przez komisję lekarską, zalicza się go do:

- 1) I grupy inwalidów, jeśli rencista pobiera rentę wraz z dodatkiem za bezradność,
- 2) II grupy inwalidów, jeśli niezdolność do zarobkowania wynosi od 80% do 100%,
- 3) III grupy inwalidów, jeśli niezdolność do zarobkowania wynosi od 45% do 79%.

Art. 89. 1. Osobom pobierającym na podstawie dotychczasowych przepisów (art. 84) renty, pensje lub zaopatrzenie z tytułu utraty żywiciela przyznaje się z urzędu zamiast świadczeń dotychczas pobieranych rentę rodzinną określoną

w dekreście, chyba że prawo do świadczeń pobieranych na podstawie dotychczasowych przepisów ustalo przed terminem płatności tych świadczeń, przypadającym w miesiącu lipcu 1958 r.

2. Członkowie rodziny pracownika, pobierający zasiłki o charakterze emerytalnym przyznane z tytułu pracy żywiciela, który utracił prawa emerytalne na podstawie orzeczenia sądowego, dyscyplinarnego lub weryfikacyjnego, tracą prawo do tych zasiłków, jeżeli żywiciel pozostaje w zatrudnieniu albo uzyskał ponownie prawo do renty z tytułu własnej pracy.

3. Członkom rodziny pracownika, o których mowa w ust. 2, w przypadkach, gdy nie zachodzą okoliczności powodujące wygaśnięcie prawa do dotychczasowych świadczeń, przyznaje się zamiast tych świadczeń rentę rodzinną określoną w dekreście.

Art. 90. 1. Przepisy art. 87—89 mają odpowiednie zastosowanie do osób pobierających w dniu 30 czerwca 1958 r. świadczenia o charakterze rentowym wypłacane przez prezydium właściwych rad narodowych, a:

- 1) przejęte przed dniem 1 lipca 1958 r. do wypłaty na podstawie przepisów art. 92, 93 i 96,
- 2) przyznane zawodowym wojskowym oraz funkcjonariuszom organów bezpieczeństwa publicznego, Milicji Obywatelskiej i Służby Więziennej oraz członkom ich rodzin na podstawie ustawy wymienionej w art. 112 ust. 2 pkt 1,
- 3) przyznane na podstawie przepisów wymienionych w art. 112 ust. 2 pkt 6,
- 4) zasądzone wyrokami sądowymi z tytułu pracy, z wyjątkiem świadczeń z tytułu odpowiedzialności cywilnej nie związanej z ubezpieczeniem społecznym.

2. Przy ustalaniu okresów zatrudnienia oraz zarobków stanowiących podstawę wymiaru renty osób, które pełniły wojskową służbę zawodową lub nadterminową, stosuje się przepisy art. 48 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 13 grudnia 1957 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i nadterminowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 1958 r. Nr 2, poz. 6).

Art. 91. 1. Renty wypadkowe przyznane na podstawie dotychczasowych przepisów (art. 84) osobom, których niezdolność do zarobkowania określona została na mniej niż 45%, wypłaca się w dotychczasowej wysokości. Do tych rent mają odpowiednie zastosowanie: art. 12, 13, 14 ust. 3, art. 15, 16, 17 ust. 2 i 3, art. 18—23, 41, 59, 61 ust. 1 pkt 1 i ust. 2 i 3, art. 64 ust. 3 i 4, art. 65—67, 69—72, 74—77, 86, 97, i 101 niniejszego dekretu.

2. Osoby pobierające renty wymienione w ust. 1, których niezdolność do zarobkowania określona została na mniej niż 45%, mogą być na swój wniosek zgłoszony do dnia 31 grudnia 1958 r. skierowane przez prezydium właściwej rady narodowej na badanie przez komisję lekarską. Jeżeli komisja lekarska zaliczy zainteresowanego do jednej z grup inwalidów wskutek utraty zdolności do wykonywania zatrudnienia, spowodowanej wypadkiem w zatrudnieniu lub chorobą zawodową, przyznaje się rentę określoną w dekreście.

Art. 92. 1. Osobom, którym wymierzono renty z urzędu na podstawie art. 87—90, przysługuje prawo do zamiany tych rent na renty korzystniejsze, jeżeli zachodzą okoliczności uzasadniające przyznanie im takich rent.

2. Jeżeli wniosek o przyznanie korzystniejszej renty zgłoszony zostanie w ciągu 3 miesięcy od daty decyzji wydanej z urzędu, różnicę pomiędzy kwotą renty należnej a kwotą renty pobieranej wypłaca się od dnia 1 lipca 1958 r.

Art. 93. 1. Do świadczeń przyznanych na podstawie art. 87—90 i 92 oraz do osób uprawnionych do tych świadczeń mają zastosowanie przepisy dotyczące świadczeń określonych w dekreście.

2. Wdowa uprawniona do renty na podstawie art. 89, 90 i 92, która do dnia 30 czerwca 1958 r. pobierała rentę wdowią lub zaopatrzenie wdowie na podstawie dotychczasowych przepisów z tytułu wychowywania dzieci, nie traci prawa do renty rodzinnej:

- 1) jeżeli rentę lub zaopatrzenie przyznano jej z tytułu wychowywania trojga lub więcej dzieci albo
- 2) na czas posiadania uprawnień do renty rodzinnej przez dwoje dzieci.

Art. 94. 1. Wysokość renty przyznanej na podstawie art. 87—90 i 92 nie może być niższa od kwoty rent wypłacanych w dniu 30 czerwca 1958 r., chyba że zachodzą okoliczności powodujące obniżenie renty albo ustanie lub zawieszenie prawa do renty.

2. Renty inwalidzkie, przyznane na podstawie art. 87, 88, 90 i 92 rencistom, którzy w dniu 1 lipca 1958 r. pozostają w zatrudnieniu lub posiadają dochody z innych źródeł, wypłaca się do dnia ustania zatrudnienia albo utraty dochodu z innych źródeł w wysokości nie przekraczającej kwoty rent wypłacanych w dniu 30 czerwca 1958 r. Renty inwalidzkie z innych przyczyn niż wypadek w zatrudnieniu lub choroba zawodowa ulegają zawieszeniu, jeżeli zachodzą okoliczności określone w art. 39 ust. 3 i 6.

Art. 95. 1. Podlegają rozpatrzeniu na podstawie dekretu wnioski o rentę starczą lub inwalidzką złożone po wejściu w życie dekretu przez pracownika, któremu na podstawie dotychczasowych przepisów odmówiono renty (pensji, zaopatrzenia) z tytułu własnej pracy lub zawieszono wypłatę takiej renty w związku z zarobkowaniem, jeśli pracownik:

- 1) był zatrudniony po złożeniu wniosku załatwionego odmownie lub po ustaniu prawa do renty (pensji, zaopatrzenia) z powodu braku inwalidztwa albo
- 2) osiągnął wiek starczy w ciągu 5 lat od ustania zatrudnienia (art. 7).

2. Rozpatrzeniu na podstawie dekretu podlegają również wnioski o rentę rodzinną zgłoszone przez wdowy, którym odmówiono renty, pensji lub zaopatrzenia wdowiego na podstawie dotychczasowych przepisów z powodu zdolności do pracy lub nieosiągnięcia odpowiedniego wieku albo które były objęte przepisem art. 5 ustawy z dnia 1 lipca 1949 r. o zmianie niektórych przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U. Nr 42, poz. 304).

Art. 96. Rozpatrzeniu podlegają również złożone po wejściu w życie dekretu wnioski rencistów, którzy w tej dacie pobierali wyłącznie renty wypadkowe z tytułu własnej pracy, jeżeli po przyznaniu tych rent byli zatrudnieni.

Art. 97. 1. Rencistów, pobierających na podstawie dotychczasowych przepisów renty wypadkowe, poddaje się badaniom lekarskim z urzędu lub na wniosek zainteresowanego.

2. Renta wypadkowa ulega wstrzymaniu lub zmniejszeniu, jeżeli kontrolne badanie lekarskie ustali poprawę stanu zdrowia, którą ocenia się według dotychczasowych zasad orzecznictwa lekarskiego w sprawach wypadkowych. Renta wypadkowa ulega zamianie na rentę określoną w dekrecie, jeżeli pogorszenie zdrowia wskutek następstw wypadku lub choroby zawodowej uzasadnia zaliczenie co najmniej do III grupy inwalidów.

Art. 98. 1. Przy rozpatrywaniu wniosków o świadczenia dla członków rodziny, złożonych po wejściu w życie dekretu, nie podlegają ocenie uprawnienia rencisty, który w dniu śmierci pobierał rentę emerytalną lub zaopatrzenie emerytalne, lub pensję bracką z tytułu własnej pracy na podstawie dotychczasowych przepisów. Uprawnienia rencistów nie podlegają ocenie również przy rozpatrywaniu wniosków złożonych przez wdowy, które pobierały pensje wdowie przy zastosowaniu art. 5 ustawy z dnia 1 lipca 1949 r. o zmianie niektórych przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjo-

nariuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U. Nr 42, poz. 304).

2. W razie śmierci rencisty, który w chwili wejścia w życie dekretu pobierał wyłącznie rentę wypadkową z tytułu własnej pracy, przy rozpatrywaniu wniosków o świadczenia dla członków rodziny, złożonych po wejściu w życie dekretu, uznaje się, że rencista miał prawo do renty inwalidzkiej, jeżeli pobierał rentę wypadkową z tytułu utraty co najmniej 45% zdolności do zarobkowania albo zmarł wskutek następstw wypadku w zatrudnieniu lub choroby zawodowej. Przepis ten stosuje się do członków rodziny po drobnych producentach rolnych tylko w przypadkach, gdy śmierć żywiciela była następstwem wypadku w zatrudnieniu lub choroby zawodowej.

3. W przypadkach wymienionych w ust. 1 i 2 za podstawę wymiaru renty przyjmuje się faktyczny zarobek udowodniony dokumentami przy zastosowaniu przepisu art. 10. W razie niemożności ustalenia faktycznego zarobku za podstawę wymiaru renty przyjmuje się kwotę 500 zł.

Art. 99. Rodzice mają prawo do świadczeń przewidzianych w dekrecie tylko wówczas, gdy pracownik lub rencista zmarł po wejściu w życie dekretu.

Art. 100. 1. Pracownikom, którzy w dniu wejścia w życie dekretu byli objęci państwowym systemem emerytalnym, przysługuje na ich wniosek prawo do renty starczej, jeżeli do dnia 1 lipca 1959 r. osiągną:

- 1) 35 lat zatrudnienia i ukończą 55 lat lub
- 2) 25 lat zatrudnienia i ukończą 60 lat.

2. Przepis ust. 1 stosuje się w przypadku ustania zatrudnienia wskutek zwolnienia pracownika ze służby przez władzę służbową bądź na prośbę pracownika.

Art. 101. Kwot świadczeń, które według dotychczasowych przepisów zostały uznane przez prezydium właściwej rady narodowej za nadpłacone, nie należy potrącać ani żądać ich zwrotu, chyba że zachodzą warunki określone w art. 19 ust. 2 i 3.

Art. 102. Do dziesięcioletniego okresu wymienionego w art. 38 ust. 2 nie wlicza się również okresu pobierania na podstawie dotychczasowych przepisów renty emerytalnej, zaopatrzenia emerytalnego lub renty wypadkowej z tytułu utraty co najmniej 45% zdolności do zarobkowania.

Art. 103. 1. Uchyla się moc prawną tytułów do świadczeń o charakterze rentowym z tytułu pracy przejętych przez prezydium właściwych rad narodowych na podstawie przepisów obowiązujących przed dniem 1 lipca 1958 r. na skutek przejęcia zakładów pracy na własność lub pod zarząd Państwa, jeżeli prawo do tych świadczeń nie powstało przed dniem 1 lipca 1954 r.

2. Przepis ust. 1 nie narusza mocy wyroków sądowych.

Art. 104. 1. Likwiduje się pracownicze kasy emerytalne.

2. Świadczenia, przyznane na podstawie wniosków zgłoszonych przed wejściem w życie dekretu, przejmuje prezydium właściwej rady narodowej i wypłaca je nadal w dotychczasowej wysokości niezależnie od innych świadczeń rentowych, jeśli w ten sposób wypłacane były do dnia wejścia w życie dekretu.

3. Renty przyznane na zasadach dekretu pracownikom, którzy w dniu wejścia w życie dekretu byli członkami pracowniczych kas emerytalnych co najmniej przez 5 lat, oraz renty przyznane członkom rodzin tych pracowników nie mogą być niższe od kwot, jakie osoby te otrzymałyby na podstawie dotychczasowych przepisów z tych kas i z ubezpieczenia społecznego, gdyby w dniu wejścia w życie dekretu miały prawo do renty lub zaopatrzenia emerytalnego.

4. Składki wpłacone z tytułu uczestnictwa w pracowniczych kasach emerytalnych przez pracowników, którzy w dniu wejścia w życie dekretu byli członkami tych kas przez okres krótszy niż 5 lat, podlegają zwrotowi. Rada Mi-